

CYPRIAN NORWID

N

PISMA WYBRANE

TOM 2

Poematy

Wybrał i postówiem opatrzył Karol Samsel

PAŃSTWOWY INSTYTUT WYDAWNICZY

PIĘĆ ZARYSÓW

*Kochającym natchnienie moje,
A nienawidzącym uśmiech mój.*

Byron

PRÓBY

(JAKO WSTĘP DO «ZARYSÓW OBYCZAJOWYCH PIĘCIU»)

Błogosławione pieśni malinowe,
Błogosławione pieśni kalinowe;
Błogosławione otchłanne niebiosy,
Obłoki, wiatrem gnane jako stada,
I kołysane wiatrem ciężkie kłosy –
– Duch się w harmonię męką nie układa:
By w pieśni stanąć, dość stanąć pod progiem;
Odetchnąć dosyć, by odetchnąć Bogiem!

Błogosławiona jest gorycz wiośniana,
10 Wśród pękających drzew rozpowietrzana,
Drzew, co od ziemi jak kolumny rosną,
Gdy w niebie miękkich gałęzi obręcze
Podobne mają do harf strojnych wiosną
I psalmem: „Świ ę ty!” – tak że patrząc, klęczę.

Błogosławione jest i obce dalej
Powietrze, które się jak mirra pali,
Rozpustujące z dzikiej lauru woni,
Pomarańcz złotem kapiące – i niebem,
Pod którym każdy głaz jak Memnon dzwoni,
20 Każdy lazaron, gdy zechce, jest Febem.
Błogosławiony i step ów bez końca
Oceanowej przestrzeni – na której
Nie mają spocząć gdzie promienie słońca,
Smaragdowymi odpychane góry:

Z dumą żywiołu, co, jak chaos stary,
Mało się komu dał deptać – bez wiary!

Błogosławione są islandzkie mroki
I cichość morska, taka – że umarli,
Nie mając w grobach zarówno głębokiej,
30 Może by śmierci swoich się zaparli.
– Otchłanie morza i niebios otchłanie
Dnami tam w siebie patrząc, poza nie,
I fal jakoby nie było:
Cisza, co słowu nakazując ciszę
Zda się układać z samym Słowem-słowa,
Że swoich prac nie skończyło – –
Ocean taflą jedną się kołysz, e,
Jakby go właśnie osadzano z nowa,
Jakby się globu kończyła budowa,
40 Jakby tej było chwili odpomnienie,
Co końcem dzieła wzbudza zadziwienie,
Nie będąc jednym ni drugim –
Tylko coś – jakby koniec i początek,
Przedpotopowej tajemnicy szczątek,
Ducha wyorany pługiem.

Błogosławione jest próżniactwo człeka,
Co szuka, aby mu było wygodnie;
Poezja w usta by szła zdrojem mleka,
Wiek się nikczemnie nie kłopotał o dnie,
50 Natura z piersią czekała otwartą
I z swoim miękkim bogactwa welonem;
By każda twoja ła była otartą,
Każde uczucie było podzielonem;
A ty – bezkrwawą promienny zaletą,
Dobrych ludzi otoczony chórem –

Żebyś był harfą... rzec chciałem: poetą,
Lecz mi to słowo przychodzi z oporem –

Błogosławione wszystko to – i nie to –
Ale czy będę błogosławić tobie,
60 O! miasto wielkie – serc i kwiatów grobie? –
Gdzie, oddychając, cudze chłoniesz tchnienia,
Kroku niemocnyś zrobić pierworodnie.
Myślisz, żeś wesół – to nie twe wrażenia,
Cnoty nie twoje i nie twoje zbrodnie:
„Nie jeste ś! – z bruku wołają kamienie –
Przechodź!” –

Dopiero – wśród tego miliona,
Dopiero w takim obozie ludzkości,
Dopiero tutaj, jeżeli nie skona
Pieśń twa – nie skona z niedokończoności –
70 Jeżeli anielstwo jej wyżywić zdołasz
Na każdą dobę, co jest przypadkowe
Rzucając na bok; jeśli nie zawołasz:
„Ojczy! i niebo już nudzi mię płowe,
Jako wytartej szaty wielka poła – ”
O! wtedy będę wierzył Muzie twojej,
Że bezwidnego filarem kościoła
Na safirowym utwierdzeniu stoi! –

Błogosławione są i w myśli sferze
Złudzenia, którym – niestety – nie wierzę:
80 Bałwany różnych szkół i różnej doby,
Nie istniejące – a możliwe! – i nieraz
Wiekami rządzące, jak wielkie osoby.
– Wyrazem jednym, jednym słowem: t e r a z,
Jakoby berła żelaznego siłą,

Bijące tłumy, aż się im pokłonią,
Aż się przed ciosem zastawią mogiłą,
Aż się zastawią krzyżem – nigdy dłonią!

Błogosławione są te wszystkie mary,
Bo kto im szyję podesłał, szczęśliwy!
90 Miłości bole i cierpienia Wiary
Nie znane jemu – on zna tylko: wpływy –
Mody- mniemania – i czasów- ukazy;
Lecz ty szaleniec – on mędrcelem sto razy!

Jeśli więc w łunach tych ciebie zobaczę
Nie odmienionymi i z gwiazdą na czole,
Której ci z włosem nie wydrą rozpacze;
Jeśli usłyszę cię mówiącym: „Wolę”,
Mówiącym: „Kocham – chcę – jestem
[człowiekiem.

Dłoń mą wyciągam, chociażby rozdartą
100 Z czystego złota wykowanym ćwiekiem;
Wyciągam moją dłoń, szczerze otwartą
Wszystkiemu, co jest zacne i godziwe” –
O! wtedy powiem, że pieśni twe – żywe!

Lecz nie tu koniec prób – ja wyznam – oni
Poczekać zechcą na harfy rozpadek,
Na spopielenie tej, co grała, dłoni,
By tylko kamień i Bóg był ci świadek.
– Miłości otchłan i twardość-granitu
By tobie były, od szczytu do szczytu,
110 Jako monument utwierdzony w wieczność,
Że kochać śmiałeś, wierzyć, konać – i tu
Nie była twoją Poezją – konieczność! –